

Sygn. akt V KK 143/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Eugeniusz Wildowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Piotr Mirek

SSN Barbara Skoczowska

Protokolant Katarzyna Wępa

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jerzego Engelkinga,

w sprawie **R. G. i D. K.**

skazanych z art. 291 § 1 kk i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 9 kwietnia 2019 r.,

kasacji, wniesionych przez obrońców skazanych

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 28 czerwca 2017 r., sygn. akt II AKa [...]

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego we W.

z dnia 27 grudnia 2016 r., sygn. akt III K [...],

I. uchyla zaskarżony wyrok w części utrzymującej w mocy w stosunku do R. G. orzeczenie o przepadku równowartości korzyści majątkowej zawarte w pkt LXXXIII wyroku Sądu Okręgowego we W. i w tym zakresie sprawę przekazuje Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;

II. w pozostałym zakresie kasację obrońcy R. G. oraz w całości kasację obrońcy skazanego D. K. oddala jako oczywiście bezzasadne, a kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego w tym zakresie obciąża skazanych w częściach na nich przypadających;

III. zarządza zwrot na rzecz R. G. uiszczonej opłaty od kasacji.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy we W. wyrokiem z dnia 27 grudnia 2016 r. (sygn. akt III K [...]) skazał:

I. R. G.

- 1) na karę 2 lat pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wysokości 100 stawek dziennych po 100 zł każda za ciąg przestępstw z art. 291 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. (czyny z pkt 74 i 75 aktu oskarżenia) - udzielenie pomocy innym osobom do zbycia samochodu marki B. o wartości ok. 219 000 zł oraz samochodu marki P. o wartości ok. 281 000 zł, pochodzących z kradzieży z włamaniem dokonanych w Niemczech, w ten sposób, że pośredniczył w ich sprzedaży;
- 2) na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wysokości 50 stawek dziennych po 100 zł każda za czyn z art. 291 § 1 k.k. (z pkt 76 aktu oskarżenia), polegający na udzieleniu pomocy innym osobom do zbycia samochodu marki B. o wartości nie mniejszej niż 155 000 zł, pochodzącego z kradzieży z włamaniem dokonanej w Niemczech, w ten sposób, że pośredniczył w jego sprzedaży.

Na podstawie art. 85 k.k. w zw. z art. 86 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 91 § 2 k.k. przy zastosowaniu art. 4 § 1 k.k. w brzmieniu sprzed 1 lipca 2015 r. wymierzono oskarżonemu karę łączną 3 lat pozbawienia wolności oraz karę łączną grzywny w wysokości 150 stawek dziennych po 100 zł każda. Ponadto, na podstawie art. 45 § 1 k.k. orzeczono przepadek równowartości korzyści majątkowej uzyskanej z przestępstw w kwocie 36 000 zł.

II. D. K.

- 1) na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wysokości 50 stawek dziennych po 100 zł każda za ciąg przestępstw z art. 291 § 1 k.k.

- (czyny z pkt 68 i 72 aktu oskarżenia) - nabycie pochodzących z kradzieży z włamaniem dokonanych w Niemczech: samochodu marki B. o wartości 186 000 zł oraz samochodu marki F. o wartości ok. 17 000 zł;
- 2) na karę 2 lat pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wysokości 50 stawek dziennych po 100 zł każda za ciąg przestępstw z art. 286 § 1 k.k. (czyny z pkt 69 i 70 aktu oskarżenia) - oszustw na szkodę: G. S.A. Oddział we W. na kwotę 143 000 zł co do faktycznego pochodzenia samochodu marki B., będącego przedmiotem umowy leasingu, pochodzącego z kradzieży z włamaniem dokonanej w Niemczech i posiadającego przerobione numery identyfikacyjne oraz na szkodę S. T. na kwotę 145 000 zł, poprzez wprowadzenie go w błąd podczas transakcji sprzedaży co do faktycznego pochodzenia samochodu marki D., który pochodził z kradzieży z włamaniem dokonanej w nocy z 5/6.09.2011 r. we W. i posiadał przerobione numery identyfikacyjne;
- 3) na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wysokości 50 stawek dziennych po 100 zł każda za czyn z art. 291 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. i art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 272 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. (z pkt 71 aktu oskarżenia), polegający na udzieleniu innej osobie pomocy do zbycia samochodu marki V. o wartości nie mniejszej niż 100 000 zł, uzyskanego za pomocą czynu zabronionego;
- 4) na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności za czyn z art. 62 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (z pkt 73 aktu oskarżenia), polegający na posiadaniu 4,1 g amfetaminy.

Na podstawie art. 85 k.k. w zw. z art. 86 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 91 § 2 k.k. przy zastosowaniu art. 4 § 1 k.k. w brzmieniu sprzed 1 lipca 2015 r. wymierzono oskarżonemu karę łączną 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę łączną grzywny w wysokości 300 stawek dziennych po 100 zł każda. Ponadto, na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzeczono obowiązek naprawienia szkody: w kwocie 143 000 zł na rzecz G. S.A. Oddział we W. oraz w kwocie 145 000 zł (solidarnie) na rzecz na rzecz S. T. (pkt 92 i 93).

Tym samym wyrokiem, za przestępstwa z art. 291 § 1 k.k. i in., skazano ponadto 15 innych sprawców.

Od powyższego wyroku apelację złożył prokurator m.in. co do oskarżonego D. K. oraz obrońcy oskarżonych, w tym oskarżonych R. G. i D. K..

Prokurator zaskarżył go na korzyść D. K. w zakresie dotyczącym rozstrzygnięcia o karze łącznej grzywny. Zarzucił obrazę art. 86 § 1 k.k., poprzez orzeczenie nieprawidłowej wysokości kary łącznej grzywny oraz wniósł o jego zmianę i wymierzenie oskarżonemu kary łącznej grzywny w wysokości 150 stawek dziennych po 100 zł każda.

Obrońca R. G. zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na jego treść, to jest art. 2 § 2 k.p.k., art. 4 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. oraz art. 410 k.p.k. i art. 424 k.p.k., między innymi poprzez brak wskazania sposobu określenia równowartości korzyści majątkowej, jaką oskarżony miał uzyskać z przestępstw, a przyjętej w punkcie 83 wyroku, a także błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść, polegający na uznaniu, że oskarżony dopuścił się czynów opisanych w pkt 38 i 39 oraz uznaniu, że wyjaśnienia J. O. korzystającego z dobrodziejstwa instytucji określonej w art. 60 § 3 k.k. można uznać za bezstronne i mogą one stanowić wiarygodny i jedyny materiał dowodowy w niniejszej sprawie, uzasadniający winę i sprawstwo R. G. w zakresie zarzucanych mu przestępstw.

W konkluzji apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części dotyczącej oskarżonego R. G. poprzez uniewinnienie go od zarzucanych mu czynów, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Obrońca D. K. wyrokowi temu zarzucił błędy w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, dotyczące czynów objętych rozstrzygnięciem z pkt 32-35 sentencji wyroku, alternatywnie naruszenie art. 7 k.p.k. i art. 5 § 2 k.p.k. oraz rażącą niewspółmierność kary co do zarzutu posiadania narkotyków, rażącą niewspółmierność kary łącznej pozbawienia wolności i kary łącznej grzywny, a także naruszenie art. 46 § 1 k.k. w zakresie obowiązku naprawienia szkody na rzecz G. S.A. Oddział we W. i S. T..

W konkluzji apelujący ten wniósł o „uniewinnienie oskarżonego D. K.”.

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 28 czerwca 2017 r. w odniesieniu do:

- D. K. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- uniewinnił oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu z art. 291 § 1 k.k. (pkt 72 aktu oskarżenia), dotyczącego nabycia samochodu „F.”, zaliczając koszty postępowania związane z tą częścią oskarżenia na rachunek Skarbu Państwa i w konsekwencji za przestępstwo z art. 291 § 1 k.k., przypisane oskarżonemu w punkcie 32 części rozstrzygającej (zarzucone w punkcie 68 aktu oskarżenia), na podstawie art. 291 § 1 k.k. i art. 33 § 2 k.k., wymierzył mu kary: roku pozbawienia wolności i 40 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawkiiennej na 100 zł (pkt IIIa);
- uniewinnił oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu z art. 62 ust. 1 ustawy z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (pkt 73 aktu oskarżenia), zaliczając koszty postępowania związane z tą częścią oskarżenia na rachunek Skarbu Państwa, stwierdzając jednocześnie, że rozwiązaniu uległy kary łączne pozbawienia wolności i grzywny orzeczone w punkcie 36 części rozstrzygającej (pkt IIIb);
- a w pozostałej części zaskarżony wyrok wobec oskarżonego utrzymał w mocy (pkt IIIc);
- na podstawie art. 91 § 2 k.k. w zw. z art. 86 § 1 k.k. wymierzył oskarżonemu D. K. karę łączną 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności i 140 stawek dziennych grzywny określając wysokość jednej stawkiiennej na 100 zł, a na podstawie art. 63 § 1 k.k. zaliczył oskarżonemu na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności okres zatrzymania i tymczasowego aresztowania od 1 października 2013 r. do 25 czerwca 2014 r. (pkt III d).
- R. G. zaskarżony wyrok utrzymał w mocy (pkt VII).
 - Od powyższego wyroku kasacje złożyli obrońcy skazanych R. G. i D. K..
 - Obrońca skazanego R. G. zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu rażące i mające istotny wpływ na jego treść, naruszenie prawa procesowego, a mianowicie:
 1. „art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 2 k.p.k., polegające na braku rozważenia przez Sąd odwoławczy zarzutu podniesionego w apelacji od wyroku Sądu I instancji, a dotyczącego nieokreślenia sposobu ustalenia równowartości korzyści majątkowej, jaką miał uzyskać skazany z przestępstw opisanych

w części wstępnej wyroku w punktach LXXIV, LXXV i LXXVI, co implikuje wniosek, iż w niniejszej sprawie miał miejsce tzw. efekt przeniesienia w następstwie niedostrzeżenia przez Sąd odwoławczy istniejących uchybień wyroku Sądu I instancji;

2. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 2 k.p.k. i art. 7 k.p.k. polegające na arbitralnym oraz bezkrytycznym przyjęciu i zaakceptowaniu przez Sąd odwoławczy niewątpliwie nieprawidłowej oceny materiału dowodowego poczynionej przez Sąd I instancji w zakresie wiarygodności wyjaśnień J. O., korzystającego z instytucji określonej w art. 60 § 3 k.k. i przez to brak należytej kontroli odwoławczej zastosowania art. 7 k.p.k. w toku przeprowadzonego postępowania, przy jednoczesnym ogólnikowym powoływaniu się na poprawność orzeczenia Sądu a quo oraz fragmentarycznym odniesieniu się do zarzutów naruszenia art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. i art. 410 k.p.k. w tym przyznaniu przez Sąd odwoławczy wprost, iż uzasadnienie zaskarżonego wyroku jest „lakoniczne”, co spowodowało wydanie orzeczenia nadal obarczonego uchybieniami, które przeniknęły do postępowania odwoławczego;
3. art. 4 k.p.k., art. 5 § 2 k.p.k. w zw. z art. 433 § 2 k.p.k., 410 k.p.k. i art. 457 § 2 k.p.k. polegające na zaaprobowaniu przez Sąd odwoławczy wadliwej i jednostronnej oceny dowodów dokonanej przez Sąd meriti, uwzględniającej jedynie okoliczności przemawiające na niekorzyść skazanego R. G. bez odniesienia się do wszystkich faktów i ujawnionych w toku postępowania przed Sądem I instancji dowodów, w szczególności wyjaśnień współoskarżonego K. M. i J. N. oraz świadka A. M., a skoncentrowanie się Sądu jedynie na wskazaniu okoliczności mogących świadczyć o tym, że skazany mógł dopuścić się zarzucanych mu czynów, ustalonych wyłącznie w oparciu o wyjaśnienia J. O., co doprowadziło do oceny materiału dowodowego z naruszeniem zasady wyrażonej w art. 7 k.p.k.;
4. art. 440 k.p.k., poprzez utrzymanie w mocy wyroku rażąco niesprawiedliwego opartego na błędnej kwalifikacji prawnej czynu z art. 291 k.k. mimo, iż prawidłowe ustalenia faktyczne w sprawie i należycie przeprowadzona kontrola odwoławcza powinna prowadzić co najmniej do zmiany kwalifikacji;

5. art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., polegającym na utrzymaniu w mocy orzeczenia Sądu I instancji pomimo uchybień popełnionych przez ten Sąd o charakterze niewątpliwym i bezspornym, które w sposób znaczący mogą stanowić o naruszeniu zasady sprawiedliwej represji z uwagi na powołanie znamion czynu jako okoliczność wpływającą na wymiar kary oraz uznanie przez Sądy obu instancji, iż fakt nie przyznawania się skazanego do popełnienia zarzucanych mu czynów należy traktować jako okoliczność obciążającą z uwagi na fakt, iż takie działanie skazanego nie przyczyniło się do wykrycia i ujawnienia pozostałych sprawców”.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w stosunku do skazanego R. G. i uniewinnienie go od zarzucanych mu czynów opisanych w części wstępnej wyroku Sądu I instancji w punktach LXXIV, LXXV i LXXVI, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu odwoławczego oraz utrzymanie nim w mocy wyroku Sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu pierwszoinstancyjnym.

Obrońca D. K. zaskarżył wyrok w części dotyczącej rozstrzygnięć objętych pkt IIIa w zakresie, w jakim Sąd *ad quem* uznał skazanego za winnego popełnienia przestępstwa z art. 291 § 1 k.k. (opisanego w punkcie 68 aktu oskarżenia) oraz IIIc i IIId – w całości. Zarzucił rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 291 § 1 k.k., art. 270 § 1 k.k., art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 272 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. oraz art. 286 § 1 k.k. i art. 9 § 1 k.k., poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że skazany zachowaniem swoim zrealizował określone w nich znamiona typów czynów zabronionych oraz przepisów prawa procesowego, to jest art. 433 § 1 i 2 k.p.k., które miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, poprzez nierozważenie dwóch zarzutów apelacji dotyczących rozstrzygnięć o nałożeniu na oskarżonego obowiązku naprawienia szkody (zarzuty z pkt 8 i 9 apelacji).

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tej części Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na kasację prokurator wniósł o ich oddalenie jako oczywiście bezzasadnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja obrońcy skazanego D. K. została oddalona na rozprawie jako oczywiście bezzasadna. Takie rozstrzygnięcie, zwłaszcza w sytuacji, gdy na rozprawie kasacyjnej obecny był skazany i jego obrońca, nie wymaga pisemnego uzasadnienia (art. 535 § 3 k.p.k.). Na tej samej podstawie, Sąd Najwyższy podjął decyzję o odstąpieniu od sporządzenia na piśmie uzasadnienia również w odniesieniu do zawartego w punkcie II wyroku rozstrzygnięcia o oddaleniu w części kasacji obrońcy R. G..

Natomiast zasadna okazała się kasacja obrońcy tego oskarżonego w zakresie, w jakim zarzuca rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku rażące naruszenie art. 433 § 2 w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., polegające na nierozważeniu zarzutu apelacji obrońcy oskarżonego, dotyczącego nieokreślenia sposobu ustalenia równowartości korzyści majątkowej osiągniętej przez oskarżonego z popełnienia przypisanych przestępstw.

Rację ma skarżący, że Sąd odwoławczy, w tym zakresie, nie wywiązał się należycie ze swoich obowiązków kontrolnych, jakie nakładają na niego przepisy art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. Ocena taka wynika z analizy treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku, które stanowi integralną część orzeczenia, dając możliwość przeprowadzenia kontroli prawidłowości przebiegu postępowania odwoławczego.

Nie ulega wątpliwości, że podstawowym obowiązkiem sądu drugiej instancji jest rozpoznanie sprawy w granicach środka odwoławczego, co obejmuje rozważenie wszystkich zarzutów i wniosków wskazanych w środku odwoławczym (art. 433 § 2 k.p.k.). Prawidłowość procedowania sądu odwoławczego powinno odzwierciedlać uzasadnienie jego wyroku, gdyż zgodnie z art. 457 § 3 k.p.k. w tym dokumencie sąd ma obowiązek podać, dlaczego zarzuty i wnioski apelacji uznał za zasadne lub za niezasadne. Właściwe zrealizowanie tych obowiązków wymaga nie tylko niepomijania żadnego zarzutu podniesionego w środku odwoławczym, ale także rzetelnego ustosunkowania się do każdego z tych zarzutów oraz wykazania konkretnymi, znajdującymi oparcie w ujawnionych w sprawie okolicznościach argumentami, dlaczego uznano poszczególne zarzuty apelacji za trafne, bądź też bezzasadne. Do naruszenia przepisów

art. 433 § 2 k.p.k. i 457 § 3 k.p.k. może dojść więc nie tylko wtedy, gdy sąd pomija w swoich rozważaniach zarzuty zawarte w środku odwoławczym, ale również wtedy, gdy analizuje je w sposób odbiegający od wymogu rzetelnej ich oceny (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2006 r., V KK 413/05, OSNKW 2006, z. 7-8, poz. 76; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2009 r., II KK 213/08, LEX nr 485006).

W realiach rozpoznawanej sprawy takie uchybienia zaistniały w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w [...]. Lektura uzasadnienia zaskarżonego wyroku wskazuje na to, że Sąd ten nie rozważył podniesionego w pkt 1d apelacji obrońcy oskarżonego zarzutu naruszenia wymienionych tam przepisów prawa procesowego, poprzez brak wskazania sposobu ustalenia podlegającej przepadkowi równowartości korzyści majątkowej osiągniętej z popełnionych przestępstw.

Obrońca oskarżonego podnosząc w apelacji, w tej kwestii, zarzut naruszenia między innymi art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k. i art. 424 k.p.k., wskazywał na zaniechanie ustalenia przez Sąd pierwszej instancji oraz wskazania w uzasadnieniu wyroku sposobu określenia równowartości korzyści majątkowej, jaką oskarżony miał uzyskać z przestępstw, przyjętej w punkcie LXXXIII wyroku. Wprawdzie ten zarzut nie został szerzej uzasadniony, lecz – co oczywiste – nie zwalniało to Sądu odwoławczego z obowiązku merytorycznej oceny zasadności podniesionego uchybienia. Było to tym bardziej konieczne, że tą problematyką w ogóle nie zajął się Sąd pierwszej instancji, który w uzasadnieniu wyroku nie przytoczył argumentacji wskazującej, w jaki sposób, w oparciu o jakie kryteria, określił wysokość orzeczonego na podstawie art. 45 § 1 k.k. środka karnego. Uzasadnienie wyroku Sądu Okręgowego we W. ogranicza się tu do podania kwot orzeczonego przepadku. Słusznie więc obrońca wskazywał w zwykłym środku odwoławczym, że z tego dokumentu w żaden sposób nie wynika, dlaczego R. G. obciążał obowiązek poniesienia akurat takiego wydatku. Odpowiedzi w tym przedmiocie nie uzyskał też od Sądu Apelacyjnego w [...], stąd przytoczona w kasacji argumentacja jest w pełni aktualna.

Już to wskazuje, że w postępowaniu odwoławczym doszło do rażącej obrazy art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. Uchybienie to niewątpliwie mogło mieć istotny

wpływ na treść wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] (art. 523 § 1 k.p.k.). Nie można bowiem wykluczyć, że rzetelne rozpoznanie podniesionego w apelacji zarzutu, z uwagi na jego charakter, doprowadziłoby do innego rozstrzygnięcia w przedmiocie środka karnego przepadku równowartości korzyści majątkowej. Koniecznym było więc uchylenie w tej części zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Rozpoznając ponownie sprawę Sąd ten rzetelnie rozważy pominięty zarzut apelacji obrońcy, tak aby zadośćuczynić wymogom określonym w art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k.

Kierując się powyższym, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

O zwrocie oskarżonemu wniesionej opłaty od kasacji rozstrzygnięto na podstawie art. 527 § 4 k.p.k.